

УДК 355.25:371.132 (477)

DOI:

Євген Лодатко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту,
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ – МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ

У статті виокремлено і теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування інформаційно-аналітичної компетентності та професійного самовизначення здобувачів освіти, що приймають рішення навчатись за програмою підготовки офіцерів запасу. Схарактеризовано особливості організації взаємодії кандидатів з офіцерами військового комісаріату: обговорення особливостей та умов проходження військової служби офіцером як кадровим, так і в запасі; організація екскурсії до військової частини з можливістю спілкування з кількома командирами взводів та командиром роти; ознайомлення з повсякденною діяльністю взводу; формування первинних уявлень про бойову підготовку та її мету, види відповідальності військовослужбовців; самотестування на предмет професійного самовизначення та готовності до управлінської діяльності.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови; інформаційно-аналітична компетентність; професійне самовизначення; прийняття рішень; програма підготовки офіцерів запасу.

Лит. 12.

Yevhen Lodatko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the High School Pedagogy and Educational Management Department,
Cherkasy Bohdan Khmelnytskyi National University

ORGANIZATIONAL-AND-PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF INFORMATIONAL-AND-ANALYTICAL COMPETENCE AND PROFESSIONAL SELF- DETERMINATION OF EDUCATION CANDIDATES – FUTURE RESERVE OFFICERS

In conditions of warfare by the state, the issue of providing military structures with qualified specialists is actualized, capable of solving military tasks and military reserve service, working in law enforcement agencies, agencies and institutions. These specialists are trained not only by the specialized educational institutions, but also by some of the classic universities – centers for the training of reserve officers in various military specialties.

Admission studying under the training programs is based on competitive selection for future reserve officers. As a result, some students get into the training that have not professionally decided on military service and have not received the necessary information support that would help them make a well-reasoned and informed decision. However, there are often situations where individuals who do not have a passing exam score are not eligible for study, however, they have a desire to benefit the state in the future by performing combat missions.

Despite the considerable interest of scientists in the phenomenon under study, the research does not consider the need for informational support for the decision to study under the reserve officers training program. In addition, issues related to the professional self-determination and information and analytical activities of future reserve officers remain unaddressed.

The goal of the article has been reached – identified and motivated conditions for diagnosing the formation of information-analytical competence and the professional self-determination of the applicants, who decided studying under the reserve officers training program: provision of meetings of candidates for studying under the reserve officers training program with military commissariat officers during which potential incoming students have the opportunity to figure out the specifics and conditions of military service as an officer in both as personnel and reservists, receive answers to questions about the requirements for professional activity in a particular military accounting specialty, the range of responsibilities and level of responsibility for the position, own professional prospects, etc.; an organization of professional excursions to the military units of candidates for studying under the reserve officers training program during which potential incoming students can communicate with platoon commanders and company commander; get acquainted with the daily activities of the platoon, find out what combat training is and what it is for, to find out about the essence of the company, find out the types of responsibilities of the military personnel, etc.; self-testing of potential incoming students for professional self-determination and readiness for management activity.

Keywords: the organizational and pedagogical conditions; the information and analytical competence; the professional self-determination; decision-making; the reserve officers training program.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних процесів у системі освіти останніх років актуалізується питання підготовки фахівців, здатних вирішувати не лише освітні, а й військові задачі. Розв'язання таких задач вимагає інформаційно-аналітичної

компетентності, опанування якої створює передумови для професійного самовизначення, формування готовності до управлінської діяльності, а також усвідомлених оцінок особливостей професійної діяльності у контексті інформаційного розвитку суспільства. В останні роки цей аспект професійної діяльності набуває значущості, оскільки саме завдяки йому відбувається формування інформаційної бази та практичних навичок, пов'язаних зі службою у військовому резерві.

Добровільна служба у військовому резерві [11] є принципово новим видом виконання військового обов'язку, передбаченим Державною програмою розвитку Збройних Сил України [9]. Підготовка осіб для такої служби – резервістів, має на меті формування військово-навчальних ресурсів для забезпечення потреб Збройних Сил. У цьому напрямі працюють як спеціальні заклади освіти, так і певна частина класичних університетів – осередків підготовки офіцерських кадрів з різних військових спеціальностей, здатних не лише до служби у військовому резерві, а й до роботи в силових структурах, відомствах і установах, де при працевлаштуванні вимагається наявність офіцерського звання.

Для підготовки осіб до служби у військовому резерві закладами освіти використовуються програми підготовки офіцерів запасу. Вони дають можливість формувати у слухачів фахові компетентності, необхідні як для виконання обов'язків як у мирний, так і воєнний час. Наприклад, програма підготовки офіцерів запасу за військово-обліковою спеціальністю 340002 Психологія (анонсована на сайті Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького) передбачає формування у слухачів здатностей, зорієнтованих у мирний час на:

- вивчення психологічних особливостей військовослужбовців, військових колективів;
- психологічне забезпечення бойової готовності, бойової підготовки, бойового чергування, військової дисципліни;
- здійснення профілактики негативних соціально-психологічних явищ у військових підрозділах;
- розроблення пропозицій та рекомендацій командирів (начальників), надання йому необхідних відомостей про військовослужбовців в інтересах забезпечення виховної роботи з ними;
- самостійне цілеспрямоване втручання в думки військовослужбовців, їх почуття, світогляд, поведінку тощо.

У воєнний час на фахівця з психології, який готувався за програмою підготовки офіцерів

запасу, покладається безпосередня організація усієї системи морально-психологічного забезпечення бойових дій підрозділів.

Крім програми підготовки офіцерів запасу за такою військово-обліковою спеціальністю існує чимало інших, які відрізняються змістом і компетентнісними чинниками військової діяльності так і складникам готовності до неї.

Однак, вступаючи на навчання за програмою підготовки офіцерів запасу, здобувачі зазвичай не задумуються над тим, чи готові вони до проходження служби у військовому резерві, чи готові вони до управлінської діяльності. В умовах недостатності мотиваційних заходів і стимулів до опанування військових спеціальностей, нерозуміння професійних можливостей, які вони відкривають, на навчання за програмою підготовки майбутніх офіцерів запасу (за результатами конкурсного відбору) вступають особи, які професійно не визначились щодо проходження служби у військовому резерві. Такій визначеності стає на заваді відсутність належного інформаційного супроводу, зорієнтованого на прийняття вступниками усвідомленого, обдуманого рішення. В результаті потім може трапитися й таке, що на завершальному етапі навчання окремі особи відмовляються від складання випускних іспитів і отримання первинного військового звання “молодший лейтенант запасу”.

Натомість на навчання за програмою підготовки майбутніх офіцерів запасу зазвичай не потрапляють вмотивовані особи, у яких рейтинг за результатами іспитів виявляється нижчим, хоча вони готові служити на користь державі в майбутньому, виконуючи службово-бойові завдання. Схожа ситуація спостерігається у більшості військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, що й визначає актуальність цієї розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нормативне забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів запасу визначене сумісним наказом Міністерства оборони та Міністерства освіти і науки України у 2015 році [10]. Однак ця питання не нове, бо вдосконаленням програми підготовки офіцерів запасу займалися раніше і займаються наразі такі вчені, як О.О. Безносюк, А.В. Волошенко, О.В. Діденко, В.І. Макеєв, Ю.І. Медвідь, В.М. Монастирський, С.М. Морозов, О.В. Сенюк, І.М. Скворок та інші. Утім, попри значний інтерес учених до досліджуваного феномена, у наукових дослідженнях не враховано необхідність інформаційного супроводу прийняття рішення навчатись за програмою підготовки

офіцерів запасу. Без належної уваги також лишаються питання, пов'язані з професійним самовизначенням та інформаційно-аналітичною діяльністю майбутніх офіцерів запасу.

Враховуючи важливість цих питань у професійному становленні майбутнього фахівця, доречно акцентувати увагу на з'ясуванні організаційно-педагогічних умов дієвого забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності та професійного самовизначення тих здобувачів бакалаврського ступеня, які вирішують навчатись за програмою підготовки офіцерів запасу. Саме виявлення таких умов може вважатися **метою** статті.

Виклад основного матеріалу. Серед складних систем особливе місце посідають системи, в межах яких відбувається взаємодія різних культурних форм, видів людської діяльності, матеріальних і нематеріальних ресурсів і людей. Системи такого виду прийнято називати соціальними або гуманістичними системами [10, 91]. До складних гуманістичних систем належить і *система підготовки офіцерів запасу*, функціонування якої (включаючи педагогічні умови військово-професійної підготовки) забезпечується кафедрою військової підготовки закладу вищої освіти [7]. При цьому невід'ємною частиною відповідного (системного) процесу є інформаційно-аналітична діяльність та заходи, спрямовані на стимулювання професійного самовизначення не лише слухачів, а й потенційних вступників на навчання.

У попередньому авторському студіюванні [5] було сформульовано висновок, що при вивченні поведінки складних соціальних систем не слід акцентувати надмірну увагу на питаннях досягнення негайного результату від впливу на систему, корегування й згладжування незапланованих ефектів у її функціонуванні. Переважна увага має зосереджуватися на труднощах і усуненні причин їх виникнення, хоча для цього можуть знадобитися зусилля й заходи, абсолютно протилежні тим, які спрямовувалися на пом'якшення тривожних симптомів. Проте усунення небажаних причин часто вимагає менших витрат, а вплив на поведінку системи виявляється набагато глибшим, поліпшення – більш довготривалими [5, 94].

Сучасний рівень інформаційного та соціокультурного розвитку суспільства характеризується експансією в усі сфери суспільного та приватного життя інформаційних систем, швидким розвитком інтернет-інфраструктури, розширенням номенклатури різноманітних інформаційних сервісів

(банківських, торгових, консалтингових, реєстраційних, освітніх та ін.), популяризацією соціальних мереж з різними їх проявами, появою нових інформаційних потоків і методів їх опрацювання. Все це породжує якісно нові умови буття й активно впливає на формування свідомості всіх без винятку соціальних груп, серед яких майбутні фахівці (як і молодь взагалі) є найбільш активними інформаційними споживачами. Разом із тим, вочевидь, вони найслабіше підготовлені до інформаційної діяльності в морально-етичному, логіко-аналітичному [3], фахово-ціннісному аспектах, що супроводжують виділення, сприймання й опрацювання професійно значущої інформації, подальше оперування нею. Тому для майбутніх фахівців суттєвого значення набувають процеси, пов'язані з опануванням інформаційно-аналітичної компетентності як основи підготовки "конкурентоспроможних на ринку праці" особистостей з високим рівнем знань та здатністю орієнтуватися в суміжних галузях діяльності, готових "до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності" [4, 176].

"Інформаційно-аналітична компетентність є ключовою складовою професійної компетентності фахівця. Це відбувається у зв'язку з тим, що самі поняття "інформація" та "інформаційні процеси", "аналіз" і "модель" (у тому числі "інформаційна модель") "моделювання" є фундаментальними" [13, 4], оскільки вони притаманні будь-якій сучасній сфері людської практики і слугують основою для проектування способів, технік і технологій діяльності.

Разом із тим, Мірна Маше, Ширлі Беренс і Сандра Олен переконливо доводять, що взагалі "для ефективного функціонування в інформаційному суспільстві недостатньо концентруватися лише на підготовці до професійної діяльності. Необхідно приділяти увагу розвитку інтелектуальних навичок більш високого порядку, які вимагають аналітичних, оціночних, дедуктивних та інтерпретуючих здатностей при розв'язанні задач, що постають перед суспільством сьогодні й можуть з'являтися у майбутньому" [15, 42]. Освітня діяльність, як одна з наймасовіших соціокультурних практик, завжди має своїм предметом опрацювання навчальної інформації та опанування способів оперування нею, притаманних певному періоду "життя суспільства". І якщо кілька десяти років тому опрацювання інформації обмежувалося суто навчальними джерелами (зі стандартизованим і відрецензованим змістом), то з розвитком

інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів для учнівської молоді стали доступні джерела незалежно від місця зберігання, обсягу, формату й інших характеристик.

Завдання кожного мислячого суб'єкта інформаційних відносин навчитися виділяти в ресурсі реальний зміст, розуміти його справжній смисл, формувати уявлення про якість змісту, щоб уникати невластивих варіантів його інтерпретації. Якість інформації ґрунтується на повноті, несуперечності, семантичній доступності, сфері застосування й інших “сторонах” інформації. Зокрема, повнота інформації в реальності і в поданні суб'єкта – суть різні речі. Суб'єкт, неадекватно оцінюючи повноту інформації, фактично “видає бажане за дійсне” і тим самим знижує її достовірність, що в комунікаційних процесах часто призводить до негативних наслідків (типове “сторони не зрозуміли одна одну ...”).

У силу загальності й фундаментальності понять “інформація” і “аналіз” інформаційно-аналітичний компонент підготовки сучасного фахівця позиціонується як інформаційно-аналітична компетентність і відноситься до категорії ключових, “адже професійна діяльність сучасного фахівця будь-якого напрямку нерозривно пов'язана з опрацюванням та аналізом інформації”. Як слушно зазначає Світлана Масліч, “за класифікацією компетентностей, прийнятою в європейських країнах, ... “інформаційно-аналітична” компетентність віднесена до переліку загальних (generic), тобто, це – знання, розуміння, навички та здатності, якими студент оволодіває в рамках виконання певної програми навчання, але які мають універсальний характер. Вона представлена набором окремих ... “якостей”: здатністю до аналізу та синтезу; елементарними навичками роботи з ... “прикладними програмними засобами і сервісами”; навичками роботи з інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел)” [6, 90 – 91] тощо.

Інформаційно-аналітичний компонент підготовки сучасного фахівця є важливою складовою більшості сучасних професій, включаючи й ті, що пов'язані з діяльністю збройних сил, силових структур, відомств і установ України. Зважаючи на це, необхідно розуміти особливості та умови професійного зростання майбутнього офіцера, або як визначено в нормативно-правових актах за військовою термінологією – особливості та умови “проходження військової служби” [8].

Якщо йдеться про особу, яка вже навчається

за програмою підготовки офіцерів запасу, то розуміння нею більшості аспектів професійної військової діяльності слід вважати в цілому наявним. Однак щодо потенційних вступників на навчання за програмою підготовки офіцерів запасу слід зазначити недостатній інформаційно-аналітичний супровід, зорієнтований на їх переконливе заохочення до прийняття належного рішення.

Заради справедливості слід наголосити, що такого роду діяльність має значно більший вплив, ніж формальне ознайомлення кандидатів на навчання з основними документами: Законом України “Про військовий обов'язок і військову службу”; Указом Президента України “Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України”; Указом Президента України “Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України”; Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу” [8] тощо. Знайомлячись з цими офіційними документами, потенційний вступник на навчання за програмою підготовки офіцерів запасу не отримує відповідей на виникаючі у нього запитання щодо професійного відбору, вимог за професійної діяльності, кола обов'язків та рівня відповідальності за можливою посадою, власних професійних перспектив та ін.

Тому логічно дійти висновку, що інформаційно-аналітичний супровід (про який йдеться) сприяє професійному самовизначенню, результатом якого є усвідомлений вибір здобувачем бакалаврського ступеня програми підготовки офіцерів запасу. Услід за Олегом Морінім професійне самовизначення особистості доречно трактувати, як розгорнутий у часі процес “самостійного узгодження досягнутих, але ще не реалізованих нею можливостей і вимог обраної або ж бажаної професії” [12, 12]. З урахуванням цієї позиції можна обґрунтовано говорити про доцільність використання відомих і дієвих форм професійного самовизначення, якими є професіографічні зустрічі та екскурсії.

Результат професійного самовизначення особистості залежить від низки організаційно-педагогічних умов, які постають у результаті “взаємопов'язаних інформаційних комплексів” [1], котрі мають створюватися на управлінському рівні для залучення на навчання осіб за програмою підготовки офіцерів запасу. Забезпечення управління прийняттям рішень потенційними

вступниками (як і здобувачами) з досягнення певних професійних цілей, спроектованих на рівні компетентнісних вимог до офіцерів запасу, обумовлює створення певних *організаційно-педагогічних умов*, які на змістово-діяльнісному рівні уможливають управління процесом підготовки фахівців до служби у військовому резерві.

Серед таких умов окреме місце посідають *умови*, що забезпечують *діагностування сформованості інформаційно-аналітичної компетентності та професійного самовизначення здобувачів, які приймають рішення навчатись за програмою підготовки офіцерів запасу*.

Отже, виходячи з викладеного вище, *першою* організаційно-педагогічною *умовою* доцільно вважати забезпечення інформаційно-презентаційних зустрічей кандидатів на навчання за програмою підготовки офіцерів запасу з офіцерами військового комісаріату. Під час таких зустрічей потенційні вступники мають можливість з'ясувати особливості та умови проходження військової служби офіцером як кадровим, так і резервістом, отримувати відповіді на запитання щодо вимог до професійної діяльності за тією чи іншою військово-обліковою спеціальністю, кола обов'язків та рівня відповідальності за можливою посадою, власних професійних перспектив та ін.

Другою організаційно-педагогічною *умовою* безперечно є професіографічні екскурсії до військових частин кандидатів на навчання за програмою підготовки офіцерів запасу. Під час таких екскурсій потенційні вступники можуть спілкуватись з командирами взводів та командиром роти; знайомитись з повсякденною діяльністю взводу; з'ясувати, що таке бойова підготовка і з якою метою вона здійснюється; дізнаватись про сутність ротного господарства; з'ясувати види відповідальності військовослужбовців тощо.

Третю організаційно-педагогічну *умову* логічно зв'язувати з позитивним результатом самотестування потенційних вступників на професійне самовизначення та готовність до управлінської діяльності. Як варіант може застосовуватись тест Джона Холланда з визначення професійних типів особистості [14], або тест за методикою Євгена Клімова [2] тощо.

Забезпечення названих організаційно-педагогічних умов має на меті не лише *формування розуміння*, що навчання за програмою підготовки офіцерів запасу забезпечує мобільність на ринку праці, а й *усвідомлення* того, що по закінченні навчання офіцер запасу має обов'язково відслужити строкову службу, тобто,

долучитися до службово-бойової діяльності. Однак на сьогодні багато осіб, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, усвідомлюють це на останньому році навчання.

Якщо внаслідок реалізації запропонованих організаційно-педагогічних умов студент зміцнився в усвідомленні того, що прийняте ним початкове рішення було неправильним, то йому нема в чому розчаровуватися. Особа, відповідальна за інформаційний супровід, має пояснити студенту, що у період навчання він опановував інформаційно-аналітичну компетентність, яка необхідна кожній людині, незалежно від того, якою діяльністю вона займається чи планує займатись.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Зазначеними організаційно-педагогічними умовами діагностування сформованості інформаційно-аналітичної компетентності та професійного самовизначення здобувачів, які приймають рішення навчатись за програмою підготовки офіцерів запасу, вагомими інструментами, зорієнтованими на залучення потенційних вступників до навчання, напевно не вичерпуються. Різноманіття військово-облікових спеціальностей, потенціал майбутньої професійної діяльності можуть слугувати основою для появи інших педагогічних умов, які разом із названими розширять можливості залучення здобувачів освіти до служби у військовому резерві.

Перспективи подальших розвідок вбачаються у педагогічному експериментуванні з метою визначення міри впливу організаційно-педагогічних умов на формування інформаційно-аналітичної компетентності та професійного самовизначення здобувачів, котрі приймають рішення навчатись за програмою підготовки офіцерів запасу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галкина, О.В. Роль и место понятия "организационно-педагогические условия" в терминологическом аппарате педагогической науки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Самара, 2009. 23 с.
2. Климов, Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях: учеб. пособие. Москва, 1995. 222 с.
3. Коростелев, А.А., Лодатко, Е.А. Проектирование профессиональной подготовки управленческих кадров по применению инновационного подхода в аналитической деятельности. Известия Самарского научного центра Российской академии наук. Специальный выпуск: "Технология управления организацией. Качество продукции и услуг". 2008. Вып. 10. С. 57–63.

4. Лодатко, Є.О. Інформаційно-аналітична компетентність майбутніх фахівців у контексті сучасних освітніх реалій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 155. С. 176–179.
5. Лодатко, Є.О. Що треба знати майбутньому організатору освітнього процесу про гуманістичні системи. *Науковий вісник львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 91–95.
6. Масліч, С. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2015. №10. С. 89–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvipro_2015_10_14.
7. Монастирський, В.М. Педагогічні умови військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів збройних сил України та провоохоронних органів держави у військових навчальних підрозділах ЗВО. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. № 1.2019. С. 165–170. URL: <http://pedejournal.cdu.edu.ua/article/download/3252/3440> (дата звернення: 22.05.2019).
8. Про військовий обов'язок і військову службу: *Закон України* від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>; Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України: *Указ Президента України* від 10.12.2008 № 1153/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>; Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України: *Указ Президента України* від 29.10.2012 № 618/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618/2012>; Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: *Постанова Кабінету Міністрів України* від 1 лютого 2012 р. № 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-2012-p> (дата звернення: 22.05.2019).
9. Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року: *Указ Президента України* від 22 березня 2017 року № 73/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0017525-16> (дата звернення: 22.05.2019).
10. Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: *наказ Міністерства оборони України, Міністерства освіти України* від 14.12.2015 № 719/1289. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page> (дата звернення: 22.05.2019).
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року “Про Стратегічний оборонний бюлетень України”: *Указ Президента України* від 6 червня 2016 року № 240/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n10> (дата звернення: 22.05.2019).
12. Професійне самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу: монографія / Л.А. Гуцан, О.Л. Морін, З.В. Охріменко, О.М. Пархоменко, Л.І. Гриценко, І.І. Ткачук; за ред. О.Л. Моріна. Харків: Друкарня Мадрид, 2016. 220 с.
13. Фомин, В.И. Развитие содержания подготовки к информационно-аналитической деятельности на основе семиотического подхода: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Самара, 2009. 49 с.
14. Holland, J.L. Occupational Finder. N.-Y.: Psychological Assessment Resources, Inc., 1994. 42 p.
15. Machet, M., Behrens, S. J., Olln, S. Mastering Information Skills for the 21st Century. Second edition, revised. Unisa Press, 2012. 259 p.

REFERENCES

1. Galkina, O.V. (2009). Rol i mesto ponyatiya “organizatsionno-pedagogicheskie usloviya” v terminologicheskom apparate pedagogicheskoy nauki [The role and place of the concept of “organizational and pedagogical conditions” in the terminological apparatus of pedagogical science]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Samara, 23 p. [in Russian].
2. Klimov, E.A. (1995). *Obraz mira v raznotipnykh professiyakh: ucheb. posobie* [The image of the world in different types of professions: studies. Allowance]. Moscow, 222 p. [in Russian].
3. Korostelev, A.A. & Lodatko, E.A. (2008). Proektirovanie professionalnoy podgotovki upravlencheskikh kadrov po primeneniyu innovatsionnogo podkhoda v analiticheskoy deyatel'nosti [Designing management training on the application of an innovative approach to analytical activities]. *Proceedings of the Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences. Special issue: “Technology management organization. Quality products and services”*. Vol.10. pp.57–63. [in Russian].
4. Lodatko, E.A. (2018). Informatsiino-analitychna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv u konteksti suchasnykh osvitynykh realii [Information and analytical competence of future specialists in the context of modern educational realities]. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences*. Vol.155. pp.176–179. [in Ukrainian].
5. Lodatko, E.A. (2017). Shcho treba znaty

maibutnomu orhanizatoru osvitnoho protsesu pro humanistychni systemy [What should be known to the future organizer of the educational process on humanistic systems]. *Bulletin of Cherkasy University. Pedagogical Sciences*. Vol.1. pp.91–95. [in Ukrainian].

6. Maslich, S. (2015). Formuvannia informatsiino-analitychnoi kompetentnosti maibutnikh ahentiv z orhanizatsii turyzmu [Formation of informational and analytical competence of future agents in the organization of tourism]. *Scientific Bulletin of the Institute of vocational education of the National Academy of Sciences of Ukraine. Professional pedagogy*. No.10. pp.89–96. Retrieved 22.05.2019, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpto_2015_10_14. [in Ukrainian].

7. Monastyrsky, V.M. (2019). Pedahohichni umovy viiskovo-profesiinoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv zbroinykh syl Ukrainy ta provookhoronnykh orhaniv derzhavy u viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh ZVO [Pedagogical conditions of military-vocational training of future officers of the armed forces of Ukraine and pro-government bodies of the military units of the HEI]. *Bulletin of Cherkasy University. Pedagogical Sciences*. No.1. pp.165–170. Retrieved 22.05.2019, from pedejournal.cdu.edu.ua/article/download/3252/3440. [in Ukrainian].

8. On Military Duty and Military Service: The Law of Ukraine from 25.03.1992 p. No 2232-XII. Retrieved 22.05.2019, from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>; On the Regulations on the Passage by Ukrainian Citizens of Military Service in the Armed Forces of Ukraine: Decree of the President of Ukraine from 10.12.2008 No 1153/2008. Retrieved 22.05.2019, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>; About the Regulations on the Passage of the Service by the Citizens of Ukraine to the Military Reserve of the Armed Forces of Ukraine: Decree of the President of Ukraine from 29.10.2012 No 618/2012. Retrieved 22.05.2019, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618/2012>; On Approval of the Procedure for Conducting Military Training of Ukrainian Citizens under the Reserve Officers Training Program: *Resolution of the Cabinet of*

Ministers of Ukraine of February 1, 2012 No. 48. Retrieved 22.05.2019, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-2012-p>. [in Ukrainian].

9. About the State Program for the Development of the Armed Forces of Ukraine for the period up to 2020: *Decree of the President of Ukraine* dated March 22, 2017 No. 73/2017. Retrieved 22.05.2019, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0017525-16>. [in Ukrainian].

10. On approval of the Instruction on the organization of military training of Ukrainian citizens for the program of training reserve officers: the order of the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine from 14.12.2015 No 719/1289. Retrieved 22.05.2019, from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page>. [in Ukrainian].

11. On the decision of the Council of National Security and Defense of Ukraine dated May 20, 2016 “On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine”: *Decree of the President of Ukraine* dated June 6, 2016 No. 240/2016. Retrieved 22.05.2019, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n10>. [in Ukrainian].

12. Gutsan, L.A., Morin, O.L., Ohrimenko, Z.V., Parkhomenko, O.M., Gritsenok, L.I. & Tkachuk, I.I. (2016). *Profesiine samovyznachennia uchnivskoi molodi v umovakh osvitnoho okruhu: monohrafiia* [Professional self-determination of student youth in the educational district: monograph]. In O.L. Morin (Ed.). Kharkiv. 220 p. [in Ukrainian].

13. Fomin, V.I. (2009). Razvitie sodержaniya podgotovki k informatsionno-analiticheskoy deyatel'nosti na osnove semioticheskogo podkhoda [Development of the content of preparation for information and analytical activities based on a semiotic approach]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Samara. 49 p. [in Russian].

14. Holland, J.L. (1994). *Occupational Finder*. N.-Y.: Psychological Assessment Resources, Inc., 42 p. [in English].

15. Machet, M., Behrens, S.J., Олл, S. (2012). *Mastering Information Skills for the 21st Century*. Second edition, revised. Unisa Press. 259 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.07.2019

“Недостатньо тільки отримати знання; їх треба застосувати. Недостатньо тільки бажати; треба діяти”.

Йоганн Вольфганг фон Гете
німецький поет, прозаїк, драматург, мислитель і натураліст

